

Litterär Tidning.

N:o 15.

Onsdagen den 20 Februari.

1839.

*Latinsk inskrift på en grafsten från
1500-talet.*

(Gottland, Garda Kyrka.)

Översättning.

Liten sjelf i en liten graf jag lades. På jorden
Paulus*) min fader var; Paulus jag nämnades som han.
Så blef jag kallad, ty älskad jag var af farer och moder;
Modren, hon önskade framt: likne han engång sin far!
Kort förrn jag slumrade in hon gråtande kysste sin
älskling,
Ned hennes brännande tår föll på den döendes kind.
Fadrens kärlek var stor, men Frälsarens kärlek är större,
Modren mig älskade varmt, varmare älskar mig Gud.
Tårar allenast för mig de gjöto, men Frälsaren Jesus
Gjöt för min syndaskuld ut sitt försonande blod,
De till ett vanskeligt, sorgefullt lif inkjödo den späda,
Gud till en evig fröjd bjudit den lycklige re:n.

•.

Handsag vid Universitetet.

Till P - R.

Broder, tack för morgondrämmen
Af vår ungdoms poesi!
Gladu, friska, som i strömmen
Himlens bilder le deri.
Ljus och glädje Hoppets stjernor
Stråla ned uppå din stig,
Och så tårlyst alla tärnor
Hysa kärlek emot dig.

Friskt spänning seglen, Broder! — Ila
Glad i livets öppna verld.
Snart syns havn och du får hvila

*) Paulus, Pastor i Garda, född 1536.

Från din tröltta pilgrimsfärd
Vid ett hjerta, på hvars vägor
Kärleken jungfrulig far,
Vid en mund af kyss och lågor,
Vid ett blödgadt tvillingpar.
Och när ljus i hyddans fönster
Vinkar som till aftonro,
Tar jag af så glad till venster,
Der de sälla sammanbo,
Vill din "lilla gosse" klappa,
Som så mild i vaggan ler,
Se hur mamma kysser pappa
Och hur "söt" och god hon är.
O! då skall vårt trio klinga,
Jag och hon och du och jag;
Glaset som en härold bringa
Minnen från en flygtad dag;
Då vill jag som förr densamma
"Trycka" varmt den unga fru
Och i rus och glädje stamma;
"För jug lof att säga du".

Och du smäler, stilla tänker;
O hon blir sig alltid lik!
Och din vän en blick du skänker,
Uppå trogen vänskap rik,
Och vi klinga och vi dricka
Skalar för båd' då och nu
Och du dricker för min flicka
Och jag dricker för din fru,

Nam.

Dikter sedan 1600-talet,

i handskrift förvarade i Palmköldska Saml. i Upsala
Bibl., nu först tryckta.

Grafskrift öfver den stora björnen, hvilken af H. R.
M. R. väldiga arm vid Kongzör blef nederlagd.
Jag i de vilda fält, der Atlas döstrar blänkte,
Uti min öppna svalg de tama djuren sänkte,

äckte all den trakt, jag frukta' aldrig än
För jägarhund och horn, och ej för stridbar' män,
Till dess en högre kraft mig rasant modet stäckte
Då Norra verldens prakt mitt vilda hjerta bräckte.
Och är mitt enda ros, den hjelten mig fällt har,
Som för sin fot till jord stört mången hjelteskar.

Christopher Leyoncrona.

(Forts.)

Lärdoms- och Snille-Prof
för en Profession i Ästhetik vid Lunds Universitet.

N. II.

Huswudkarakteren af Framtidens poesi.
Försök af

Carl Johan Ludvig Almqvist.

Drödgrann översättning från Frankan.
(Sl. fr. föreg. N:o.)

Följden af beredande orsaker d. w. s. af arbeten och be-mödanden inom litteraturen af en befryndad natur med de sacer, jag nyb citerat, sträcker sig till våra dagar. Satiren präffar upphörligt och sündom med en rå och grym hand konstens recidiver till medeltidens willfarelser. Dessa poetiska recidiver blå mer och mer fällsynta, gengångande monstre wi-sa sig icke nu, och de fälskt-romantiska syvhåkarna stockna snart men konsten att bygga dem har nått sin höjd, och den är på vägen att bli onyttig, emedan den är alltför ledsam och grof.

Wär tids viktigaste och nödigaste mission, i afseende på poesien, är att väl fatta den positiva missionen. Men detta består i bemödande att skapa arbeten, der man ser sanna former sätta sig med ett ädelt innehåll. Det är allt. Det är att förena det ideella och reella. — Under medeltiden fanns blott ideellt i konsten, ej reellt. I Grekernes mästerwerk se wi en förening af båda, men en icke-kristlig förening. Nu är fråga om en kristlig förening. Det är tidehvarvets strävan. — För att öfverse detta huswudresultats betydelse och följer, får jag lös att göra en digression. Ni har på bordet en wacker samling af poesier — verklig poetiska — men af två olika rigtningar. Å ena sidan har ni poemer, romaner, dramer etc., som framställa mense-niskans irre djup med psykologiskt blick; ni läser der många an-märkningar öfver altting möjligt, många utroy och många goda maximer; ni ser hjelten eller hjeltehjens själ splitter naken; men historien går ej fram i form af berättelse, ty händelserna icke kända, och ej inträffa af en slump mer än alltför sällan för läsarens ögon. Det är en poesi som talar, men som ej uträttar något — det är just en litetfull sangmö (muse fainteante). Å andra sidan han i arbeten, som ega de företräden i saknaden hos de förra, men utan debas förtjenster. I finnen der endast ett aggregat af facia, händelser, tillsdragelser; en be-prifning på kläder, local, själ och landskap; men intet interesserar Er, af brist på egen själ, en stor och stable idé som styr partier och det hela. Nå, ni har der en poesi, som är ganska sink och flitig; som ej gör annat än går och kommer. Märker ni, att hon ej har något att säga Er känsla? Er hjer-ta? Hon talar till edra öron, det är sant; men talar hon då till Er? Nej. Det är en fieskig sångmō. — Wåra biblioteker är väl förfedda med arbeten af båda slagen. Exem-pel är obehagliga; derföre tiger jag och citerar ej titlar. Det

är dock sant, att vårt behov af poesi — högre trädad — vad-gar jag säga heliga önskan? — ej blir tillfredsställdt af deha productioner, hwarken af det ena eller andra slaget. Deras dubbla karakter är rådande: antingen det stationära utan friskhet, utan former som uppkomma, utan pånyttfödande kraft, ett verkligt Sans-Souci palats i konsterna; eller rörelsen nästan uteslutande, utan själ, utan själ, ett ewigt Sans-repos (utan-hwila). Hvard bör man välja? Vi möta ej denna ande af lefvande glädje, oro, läthet, som ensam skulle kunna förfrista och lifva oss; eller vi finna ej detta klara lugn, denna frid, denna widsträcka och sädna stillhet i utsigter, hvardfwer ewigheten hwilar. Osmakliga alternativ! Antingen ha-swa vi en himmel utan grond, utan jord, utan ring; eller vi ha-swa en jord utan himmel, utan sol och utan stjärnor.

Wär tids ande har föresatt sig att försöka en förening af det himmelska och jordiska i konsten. Det är åter hvard vi förr sagt.

I detta afseende nämna vi Goethe. Frågan är, om han ej är den huswudförfattare, som man bör nämna, såsom föddpunkt för en ny tids konst? om han har frambragt werk, som kunna anses för föreningspunkten mellan det ideella och reella, det himmelska och jordiska? I detta fall ha-swa vi der fällan, att ösa ur: Goethe fall vara anförraren, prototypen, mönstret för framtidens poeter. — Sedan wetenskapernas och konsternas pånyttfödelse, som man utsätter i slutet af sista århundradet, har man varit varit båra på tungan fyra stora namne Voltaire, J. J. Rousseau, Goethe, Schiller. — Der är, sauhärarena, lätom oss se om de åro författar. — Schillers territorium är minst; ädelheten af hans be-mödanden är allmänt erkänd; hans stil, alltsför rhetorisk, hans former, mera klädda och draperade enligt historien än konstmässigt genomskinliga och genialiska, visa mera patrioten än mannen af talent; han är vård vår högsta akting, men kan icke, ifrån konstens ständpunkt, anses för tidens kämpe. — Voltair är först a poestens område är större. Han har arbetat mycket i negativt afseende; intet liknar hans fina, skurande, genomträningande blick att förstå, men han har ej nog styrka för att uppbygga. Hans talrika försök i poetiskt afseende, (drama-tiska, historiska m. fl. arbeten) är glömda. Voltaire har sin plats bland dem som förberedt den nya tiden; men han har ej inträde dit såsom medlem eller chef. — Rousseau, se der ett hjerta som räsonerar och ett huswud som gråter; men Rousseau är ej poet. Han är kämpe för mense-niskornas lycka och det sanna; ej så mycket för det sädna. Julie af Rousseau är ju sön? Nej. Hon är blot charmante. N. åskar naturen och tingens sanning, det är swärmare som har entusiasmerat Europa, tidehvarvets filantrop, ej dess poet. Han reflektar mera än går fram; han har gjort tal, ej poemer. — Goethe dä? Han är på en gång ideolog och realist. Han målar mense-niskornas finaste förhållanden i samhället, såsom det är, på ett utsökt sätt och med ett särdeles behag; han känner sederna, hjertan, och timmarne då allting kan rätt passande se. I sanning han är mindre realist än han syns vara; men iemörd med andra tyska poeter, ideologer på hans tid, är han en stor skapare af reella fakter. Dock är widden af hans realism begränsad; den innefattar ej samhällsförhållandet annat än på en wiss grad af civilisation; emellertid är möjligt att förf. kände, men ej tyckte om, de öfriga. För öfriige är Goethes

en gigantisk ande, som anmärkt ollt, men afgjort ingenting. Han var seklets öga, men ej dess hjerta; det är derföre Ronsssean bör vara hans sällnad. Han såg tiden försvinna och saade: Nå väl! det är någonting som går — det är allt. Han har ej talat om framtiden, emedan han ikke såg den: och han har ej sett den, emedan han blott såg den med ögat; men man anar endast med hjertat framtiden. Goethe är stor såsom ideolog. Men de idéer han uttalat ärö sällan seklets som går framåt (utom i Wahlverwantschaften); de tillhör en period, som försvinner. Det är alltså sant att man i hans skrifter ser en markvärdig förening af ideellt och reellt; men, hans idéer ärö ej vår tids idéer och ännu mindre framtidens, det är ej möjligt att Goethes werk skola vara källan, hvorur frist poesi efter vårt sinn kan framträffa, ej heller föreningens punkten för framtidens konst.

Nu hafwa vi blott qvar Walter Scott och Byron, berömda Engelsmän; och Victor Hugo. Nå? Walter Scott är den rikaste realist, han besitter en oordnlig skatt af karakterer och situationer ur alla samhällsfärer; i detta afseende öfverträffar han Goethe. Som ideolog är han ej sannerän; han kan ej konstnärligt framställa tankarne, och han behåller ej hemligheten att måla ötor och gazer (il ne tient pas le mystère des surfaces et de la gaze). Han är ej chef. — Hos Byron och Victor Hugo har man scepticismen i början och förtviflan i slutet. Det är hemst. Ni sen der en jord som gråter, men det finnes ingen himmel som ser dessa tårar; det är ett helvete som begäbar dem och ler. Hwad tycken? Byron är död, Victor Hugo lefwer än. Det är en stor skillnad, som kan bli ännu större. — I afseende på deras konshorizont finnen I realism, twifwelsutan, emedan det är en sann jord; också idealism, men blott till hälften, den andra hälften är hemst, sceptisk, mörk, förtviflade. Vår själs önskan går längre. — Men wi ärö framme, d. w. si vår rids poesies reella element är nog bearbetadt, men wi ega af det ideella endast den hemiska och infernaliska hälften. Himlen hjelpe!

Ingenting är så nödvändigt som att se och känna de san- na förhållandena af det vrke, man idkar, eller den konst man öfvar, den tid man lever. Ty om vårt arbete ej öfverens- hämmar med våra samtidas önskningar och behof, och wi ej skotta os på tidehvarvets ståndpunkt, så skall det bli ofrukt- samt, och utan fröden af wexelutbyte. Frukterna af ett sådant arbete ingå ej i menslighetens näringssätt, de ha ingen föld för den allmänna odlingen, och de ligga som idel curiositeter på bibliotheksborden.

Poesien är ingen ro-docka. Konsten kan betraktas som ett spel — i sanning ett hazardspel. Men den är ej ett misera- bilt tidsfördrif för enerverade själar.

Till — 2 — uti Tidningen Eos. № 9 för år 1839, i anledning af gjorda anmärkningar wid Ecclesiastik Matrikel öfver Sverige. *

Lit. har anmärkt, att detta arbete icke, i likhet med de

* Red. mottager ej repliker, så wida de ej ärö korta, e- medan både utrymmet är ringa och allmänheten ej har något intresse för sådana.

Red.

af Professor Stål och Prosten Berggren förut utgåna Matrikelar, "synes vara frukten af egna, med omsorg gjorda anteckningar". Hwad unvåg bliwit af dem vidtagen för erhållande af de nödiga uppgifterna, är mig obekant; men att den af mig begagnade sättrast bordt bereda Matrikelns både fullständighet och tillhörlighet, liggae utom all twifvel. De för utgivandet deraf erforderliga uppgifter å de sedan är 1825 i ett eller annat hänseende inträffade förändringar blefvo nemlig, uppå min derom gjorda ansökan, genom Circulaire-Handbrev af Hr Stats-Secreteraren för Ecclesiastikärenderna infördrade från samtliga Consistoriora Ecclesiastica och Academica, utaf hvilka Hr Consist. Notarie eller andra faklunniga man finig sig upphödraget att samla och till mig insända uppgifterna, hvormed de ock med beredwillighet gingo mig tillhanda. Om en och annan mindre väsendrälig origishet i dessa uppgifter, detta sagtadt, möjligen förefinnes, synes sådant med afseende å Cons. Notariernes trågna obrönt och då detta orhete läge utom gränsen för deras embetsbefattning, icke böra altför strängt bedömas, än mindre läggas mig till last, emär jag mest med full trygghet sita på uppgifternas riktighet, såsom mig med delade genom de Auctoriteters föranstaltande, under hvilka samielige Ecclesiastike tjänstemän sortera. Hwad begrepp i förenamnde fall böf fästas vid det af Tit. uttjade uttryck "egna anteckningar," är svårt att inse, om ej detta skulle ske antingen genom en resa öfver hela riket till hvarje tjänstemän, som då personligen kunnat meddela uppgift å sitt föde- se, och beföringsår m. m., eller ock genom brevverting med hvar och en, hvilka båda alternativer, om ock verkställbara, sannolikt skulle, i anseende till den dermed förenade tidsförlust och kostnad, medfört ett, för mig åtminstone, mindre gynsamt resultat. Att de förefinna orिंgtheterna hvarken ärö många eller väsendliga, har jag dock all anledning förmoda, ehuru i ett så bestäffadt arbete, som der ifrågawande, svårigheten, ja omöjligheten att sådant förekomma, lättes innes af den, som ej af ett förhastadt omdöme låter hänföra sig till ett otidigt flander. Beträffande de af Tit. framställda speciella anmärkningarna, anser jag mig blott behöfva nämna, att jag, vid noggrant jämförelse med de af mig förförade manuskripten, funnit alla de anmärkta ställena till alla delar öfverensstämma med de mig meddelade uppgifterna, bland hvilka åtföljliga ärö med Cons. Notariens egenhändiga namn attesterade, och hvilkas riktighet jag hvarken harft anledning ifrågasätta eller kunnat controllera, och skola, till bestyrkande härav, manuskripten hållas, hvem det önskar, tillhandha. Att fördelse och beföringsåren sterefädes ej finnas utfatta, härleder sig af det giltiga skäl, att uppgift derom ej bliwit mig meddelad och svårigheten kunnat genom correspondence erbållas; och torde denna anmärkning, som i lika grad kunde göras mot den Berggrenska Matrikeln, i det hela intet afseende förtjena.

Tit. slutar med följande: "Seer. trod derföre, att allmänheten warit mera beläten och att Hr W. haft mera heder af sitt arbete, om han gifvit sig tid att nogare granska detsamma och ej halvfärdigt lemnat detsamma i allmänhetens händer, som då haft mera gagn af detsamma." Jag å min sida tror dermot, att allmänheten warit mera beläten och Tit. haft mera heder af sitt critiska skätverke (?) om Tit. gifvit sig tid att nogare granska detsamma, och ej halvfärdigt lemnat detsamma i allmänhetens händer, som då haft mera

gagn af det samma. — Men — det samma kan det också vara.

Utgifswaren af "Ecclesiastik Matrikel öfver Sverige."

Svar på ofwanstående replik.

Hvilka "utvågar" Hrr Stål och Berggren vidtagit ses af företalen till deras arbeten. De hafwa neml. begagnat Stifts-Matriklarne jämte de underrättelser Cons. Notarier och andra sakkunnige män lemnat. Hr W. hade ej behöft göra någon "resa kring riken" utan endast endast en liten vandring till Kongl. Bibliotheket, så hade säkert alla Stifts-Matriklar och Stifts-Tidningar, samt desutom Samlaren och Ecclesiastik Tidningen warit för honom tillgängliga; och hade han ur dem kunnat göra anteckningar, om hwars tillförlitlighet han kunnat vara öfvertygad. Han hade då "kunna" controllera Cons. Notariernes uppgifter. Nec är för öfright precis af samma tanka som Hr W., nemligem att Cons. Notariernes listor i anseende till deras trågna göromål m. m. böra konstnärligt bedömmas. Då Hr W. äfven har den öfvertygelsen, så hade det så mycket mera warit hans skyldighet, då han uppträder såsom Förf. att granska de erhållna uppgifterne. Det är ej "det samma" huru en Matrikel är bekäffad. Ett sådant arbete duglighet beror deras att noggranhet äfven i de minsta detaljer lagtnates. Motsatsen skulle bewisa att Förf. icke wore sitt arbete wuppen. Att origtigheterne är många visar recensionen. Till yttermera wiso insöras här en mångd exempel här. Alla dessa, jemte de många uteglömda befordrings- eller födelse åren, hvilka är mångdubbelt flera än i Berggrens Matr., äfvensom flera origtiga årtal, hvilka dock mähända är tryckel, tyckes rättvisa Nec:s omdöme om Matrikeln, att den warit i behof af mera granskning m. m.

Nec. säger att origtig class är för flere pastoreta i Uppsala list uppgiven. Utom de förut nämnde är detta förhållandet med Ekerö, Ränge, Harbo samt Huddunge, hvilka uppföras i 2dru i st. för i 3die Cl. Se Uppsala Prestmötes Handl. 1832, och Eccles. Tidning 1833 — Widare att Magistericeln är utelemtad för flere Magistrar; ex. s. 19 Boström, s. 36 Nejdel, s. 59 Ekenstam, s. 75 Liedzén, s. 79 Nibelius, s. 102 Gellerstedt, s. 105 Wulf, s. 114 Boëthius, s. 155 Eberstein, s. 156 Bergman, s. 163 Eckerberg, s. 188 Wykmark — att flere Icke-Magistrar kallas Magistrar; ex. s. 31 Utterström, s. 92 Tysselinus, s. 154 Engdahl, s. 163 Ekelund — att Prosttitel på många ställen är uteglömd; ex. s. 42 Nordfors och Stiftsmark, s. 52 Strömmenbergs, s. 60 Lindal, s. 61 Hylin, s. 78 Mittag, s. 97 Helén, s. 102 Wallén, s. 114 Schultzberg, s. 116 Swedenius, s. 118 Häggolad, s. 119 Hammarström, Gezelius och Odelberg, s. 120 Weström, s. 187 Elsström, s. 199 Stenbäck. För ordningens skull hade Contracts Prost bort utsättas, men detta är på många ställen uragtlatet. Desutom will Nec. upräkna en mångd fel, hvilka ytterligare bewisa hans yttäende. S. 101 är Almby Comministratur utelämnad. Likaså s. 118 Awesta dito. S. 135 upptages Eckerberg såsom Pastor vid Smålands Husar Reg., och 163 vid Skånska Husar Reg. G. H. Carlström är annars Pastor vid det sedanre Regementet.

Föröfright råknas Smålands Husar Reg., äfvensom Catmar Reg. till Linköpings Stift, ej till Växjö Stift. — S. 3 saklas Runstén Eloqu. et Poës. Adjunct, läs Eloqu. et Polit. Adj. Sidd. 22 och 36 införes Prof. Almqvist såsom Kyrkoh. i Börje, i st. för Näs. Ekstedt upptages på 2 ställen sidd. 39 och 42. Likaså Sandes s. 57 och 58, Boëthius s. 108 och 115, Åmark s. 115 och 116. S. 81 sätges Amnehårdas Comministratur vara vacant. Den tillsattes dock 1826. Nåttelingen skulle hafwa anförtts, att den hör till Karlskads Stift och är der införd. S. 79 är Nordsjö O. för Kyrkoh. Sifswerbrand utelämnad. S. 108 borde Lect. Fahlerantz vara införd såsom Kyrkoh. i Skerike enär han den 30 April 1838 erhöll fullmacht. S. 109 står Johan Wahlqvist, läs Jacob. S. 114 står Carl Johan Fröman läs Carl Olof. S. 118 står att Brunkspred. syßlan vid Norn är vacant. Den har dock warit tillsatt sedan 1830. S. 158 kallas Tharsell Smål. i stället för Östgöte. S. 201 står Johan Hermansson Lästabom, läs Jonas. Då s. 201 Sundelinus kallas Contracts Prost skulle "i Westra Dahls Contrac" vara tillagdt. Desutom är Fryzell (s. 196) Prost öfwer både Elfdals och Fryksdals Contracter.

— 2 —

Litteratur.

Waldemar Klein. Swenskt Original af Frn Sö. Stockholm. 1838.

[Kabinets Bibliothek H. 43—45.]

Ledig berättelse, föga inre list, ännu mindre motivering. Den är hwarken Mamsell Brehmers djup, eller Friherr. Knorring's qwicka, behagliga och trogna genre- och fälskapsmålnin- gar. Den förra står öfwer listvet och filosoferat förm, den sedanre står in i listvet och ser i det yttre skälet en inneboende verld af passioner och känslor; den närvrändande ser blott utan. Talent wilja wi lika litet förneka som förhopningar om bättre arbeten af samma hand.

Utländsk Litteratur.

Deutschlands Fauna in Abbildungen nach der Natur mit Beschreibungen von Jac. Sturm. Mit App'fertas. Nürnberg. 1837; fortsättes. —

Die Sprichwörter und sprichwörtlichen Redensarten der Deutschen. Von Dr. Adr. 4 Liefl. Leipzig. 1837. Med detta häste är werket sluttat, innahållande ej mindre än 7202 ordspräk.

Gefle, hos M. P. Landin.